

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om
Talaskangas naturskyddsområde**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

Syftet med denna proposition är att på statsägd mark inrätta Talaskangas naturskyddsområde som ett särskilt skyddsområde enligt lagen om naturskydd (71/23). Området ligger i Sonkajärvi och Vieremä kommuner i Kuopio län och i Vuolijoki kommun i Uleåborgs län. Syftet med att Talaskangas naturskyddsområde inrättas är att bevara mångsidiga ödemarksartade skogs- och myrområden i vattendelarområdet i Maanselkä i den västra

delen av det naturgeografiska området Kajanaland. Genom propositionen verkställs statsrådets principbeslut av år 1979 om ett basprogram för myrskyddet och principbeslutet sommaren 1993 om skydd av gamla skogar. Talaskangas naturskyddsområde är i statens ägo och dess areal är ca 3 500 hektar.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfäst.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläget och syftet med propositionen

Våra national- och naturparker, som utgör stommen till nätverket av naturskyddsområden, bevarar i naturtillstånd rätt omfattande exempel på naturen i olika delar av vårt land. Då detta nätverk byggs ut, visar det sig ofta att naturen de områden som inrättas som naturskyddsområden redan i någon utsträckning har påverkats av människan. Men också i dessa områden finns alltid naturtyper och organismer som är värda att bevaras och som utgör ett viktigt biologiskt kapital då hela området med tiden återgår i naturtillstånd. Också dessa naturskyddsområden skall till stor del bevaras i orört skick, men till exempel skogarna skall vid behov kunna behandlas på ett sätt som stöder återgången till naturtillståndet samt en mångsidig användning och forskning. Talaskangasområdet utgör ett gott exempel på detta slags skyddsområde.

Talaskangas naturskyddsområde utgör i gränsområdet mellan norra Savolax och Kaja-

naland, där naturskyddsområdena nu är få, ett uttryckligt komplement till nätverket av naturskyddsområden. Talaskangasområdet är beläget i södra utkanten av den hemiboreala skogsvegetationszonen i övergångsområdet mellan Kajanaland och Suomenselkä, där skogarna påminner om Kajanaland, medan myrarna för det mesta har drag av Suomenselkä.

Talaskangasområdet är väl bevarat i jämförelse med omgivande trakter och utgör en exceptionellt vidsträckt mosaik av skogar och myrar. Området har med tanke på naturvärden riksomfattande betydelse. Myrarna är till största delen rätt små österbottniska aapamyrar som slingrar sig mellan mineraljordar. Övergångszonerna mellan myrarna och fastmarken är för Kajanaland typiska sumpiga grandungar, men högre upp finns också bestånd av resliga tallar. Gölarna och bäckarna gör naturen ytterst varierande.

En avsevärd delen av skogarna i Talaskangasområdet utsattes under 1920- och 1930-talen för en för dåvarande förhållanden rätt intensiv avverkning, men därefter har skogarna länge

stått så gott som oavverkade. Därför visar trädbeståndets sammansättning drag av naturskogar. Trots avverkningarna har skogens ekologiska kontinuitet bevarats. Ställvis finns det gott om döda träd. Skogarna innehåller också mycket lövträd, i synnerhet björk. I vissa delar av området finns det tämligen gott om äldre aspar och grova torrfuror. Områdets naturskyddsvärde och dess landskapsvärde minskar något på grund av det vägnät med 13 km vägar som byggts under de senaste decennierna och av en ellinje som går tvärs igenom området.

Av den växande skogsmarken i den hemiboreala skogsvegetationszonen är för närvarande inemot en procent skyddad. I Kajanaland finns många viktiga områden där de gamla skogarna skyddats, men de ligger huvudsakligen nära ryska gränsen. Närmast Talaskangas finns Hiidenportti nationalpark och Teerisuo-Lososuo myrskyddsområde, hundra kilometer österut.

Det är känt att det i Talaskangasområdet finns ett fyrtiotal sådana arter som kommissionen för skydd av hotade djur och växter (kommittébetänkande 1985:43) betecknat såsom hotade. En nämligen vedträdmossan är akut hotad. De egentliga hotade arterna omfattar en däggdjursart, två insektarter, tre svamparter och en lavart. De arter som bör övervakas är trettio: sju fågelarter, fyra däggdjursarter, sex insektarter, elva svamparter och två lavararter. Därutöver har i Talaskangasområdet påträffats tolv regionalt hotade arter, nämligen fem mossarter, fem kärllväxter och två lavararter.

De hotade arterna är sådana som kännetecknar dels gamla skogar, dels skogsbryn och myrar. Mångfalden av arter beror på den samtydliga förekomsten av olika naturtyper.

Finland har undertecknat konventionen om biologisk mångfald, som godkändes i Rio de Janeiro år 1992. Vid europeiska skogsministerkonferensen i Helsingfors i juni 1993 godkändes en resolution om bevarande av skogarnas biologiska mångfald bland annat genom skydd av tillräckligt stora urskogsområden. Genom att Talaskangas naturskyddsområde inrättas uppfyller Finland dessa internationella förbindelser.

Talaskangasområdet har också betydelse för dem som bor i trakten för rekreation, utfärder och mångbruk. I synnerhet i Sopenmäkiområdet på Vuolijokisidan brukar lokalbefolkningen jaga, fiska och plocka bär och svamp. Området nyttjas nu främst av dem som bor i den

omdelbara omgivningen eller något längre bort, men i framtiden kommer det att ha betydelse som ett nationellt viktigt utfärdsmål.

2. Propositionens ekonomiska och övriga verkningar

Den totala arealen av Talaskangas naturskyddsområde är ca 3 500 hektar, varav ca 2 050 hektar skogsmark, ca 1 385 hektar tvinmark och impediment och ca 65 hektar vatten. Av det område som propositionen gäller är ca 2 560 hektar så kallade gamla stadsägda områden i forststyrelsens besittning, och ca 1 300 hektar därav är skogsmark. Detta område har ingått i forststyrelsens avverkningsplaner. Den planerade årliga avverkningen är ca 8 000 kubikmeter och rotpriset omkring en miljon mark per år. Värdet av det vägnät som anlagts för skogsbruksändamål ligger omkring en miljon mark. Det är enbart områdets värde för skogsbruket som har bedömts. Staten har köpt och inlöst inalles ca 940 hektar mark för naturskyddsändamål för något över två miljoner mark.

I Talaskangas naturskyddsområde kan tillåtas sådan vård av skogsnaturen som bidrar till att skogsnaturen blir mer mångsidig eller till att den naturliga utvecklingen återställs. Såväl naturvårdsområdena som de områden som skall restaureras definieras närmare i den underhålls- och dispositionsplan som görs upp.

Oavsett att skogarna i Talaskangas naturskyddsområde inte innefattas i normalt skogsbruk, kommer stiftandet av lagen inte att ha större betydelse för statsekonomi.

Då det blir förbjudet att använda skogarna på mineraljordar i Talaskangas naturskyddsområde för egentligt skogsbruk, kommer antalet skogsarbetsplatser att minska något. Å andra sidan kommer den återställande vård av skogsnaturen som planeras för området att kräva större arbetsinsatser än vanligt. Arealen av den skogsmark som på grund av propositionen tas ur ekonomisk bruk innebär att då naturskyddsområdet inrättas, förlorar Vieremä och Vuolijoki kommuner högst två permanenta skogsarbetsplatser. I Sonkajärvi kommun finns för naturskyddsändamål förvärvade områden, vilka ställvis avverkats rätt effektivt, vilket betyder att den erforderliga vården där närmast har sysselsättningsfrämjande verkningar.

Då naturskyddsområdet inrättas, främjas an-

vändningen av området för rekreation och utfärder, och lokalbefolkningens traditionella rättigheter såsom rätten till jakt och fiske begränsas inte nämnvärt. Forststyrelsen utarbetar en underhålls- och dispositionsplan för Talaskangas naturskyddsområde som i tillräcklig detalj reglerar områdets användning och skötsel.

Dessutom definieras i underhålls- och dispositionsplanen hur sådana faktorer som är viktiga för de hotade arternas fortbestånd skall underbyggas, till exempel inslaget av röträd och lövträd, och hur metoder som ökar variationsrikedomen i skogsnaturen skall tillämpas i praktiken.

3. Propositionens verkningar i fråga om organisation och personal

Talaskangas naturskyddsområde avses på samma sätt som nu vara i forststyrelsens besittning och vård. Inrättandet av naturskyddsområdet har alltså inga direkta organisatoriska verkningar.

Oavsett att avsikten inte är att nämnvärt bygga ut tjänster i Talaskangas naturskyddsområde med tanke på turism och friluftsliv, ökar inrättandet av området de uppgifter och arbeten som forstförvaltningen har med skötseln och nyttjandet av naturskyddsområden. Till exempel behövs något mer service för personer som besöker området, och övervakningen måste effektiviseras. Behovet av anslag för skötseln och användningen av naturskyddsområdet beaktas såvitt möjligt vid beredningen av statsbudgeten.

Ett viktigt sätt att nyttja Talaskangas naturskyddsområde är forskning. Forskningen skulle speciellt riktas in på förändringar i artsammansättningen i skogar som behandlats på olika sätt och som befinner sig i olika successionsstadier samt på möjligheterna att förbättra den omgivning där hotade arter lever. Forsknings- och uppföljningsprogrammet för Talaskangas naturskyddsområde skulle genomföras som en del av forststyrelsens andra naturvårdsuppgifter främst inom Kajanalands parkområde.

4. Beredningen av ärendet

Statsrådet fattade år 1979 ett principbeslut om ett basprogram för myrskyddet, och en del

av det föreslagna Talaskangas naturskyddsområde hör under namnet Talasjärviområdet till de områden som skall fridlysas med stöd av principbeslutet. Av det område som faller under principbeslutet har staten under de senaste åren förvärvat 367 hektar för naturskyddsändamål. Dessutom har ett ca 150 hektar stort skogs- och myrområde som ägs av Sukeva samfällda skog år 1987 fridlysts genom ett beslut av länsstyrelsen i Kuopio.

De avverkningar som inleddes i Talaskangasområdet föranledde en konflikt mellan naturvårdsaktivister och forststyrelsen och för att lösa den tillsatte forststyrelsen och miljöministeriet en tjänstemannaarbetsgrupp som under år 1989 utarbetade ett förslag om hur de statsägda områdena i Talaskangas och Sopenmäki skulle användas. Arbetsgruppen lät i samråd med miljöministeriet och vatten- och miljöforskningsinstitutets enhet för naturskyddsforskning utföra en undersökning om de allmänna dragen i naturen och förekomsten av hotade arter i Talaskangas och Sopenmäkitrakten, som ligger i Uleåborgs län.

Talaskangasarbetsgruppen föreslog enhälligt för jord- och skogsbruksministeriet och miljöministeriet att ett särskilt skyddsområde enligt lagen om naturskydd, benämnt Talaskangas naturskyddsområde, skulle inrättas i det område som undersökningen täckte.

Utlåtanden om förslaget inhämtades av jord- och skogsbruksministeriet, handels- och industriministeriet, forststyrelsen, lantmäteristyrelsen, länsstyrelserna i Kuopio och Uleåborgs län, kommunerna Sonkajärvi, Vieremä och Vuolijoki, regionplansförbunden för Kajaland och norra Savolax samt Finlands Naturskyddsförbund. Många instanser, bland annat kommunerna, föreslog att det naturskyddsområde som arbetsgruppen har föreslagit skulle utvidgas. Efter remissronden inventerades i synnerhet Sopenmäkiområdet mer ingående, och då den av miljöministeriet tillsatta arbetsgruppen för gamla skogar inledde sitt arbete, ingick Talaskangas-Sopenmäkiområdet i utredningen av gamla skogar i Södra Finland. I det material om skyddskrävande gamla skogar som arbetsgruppen sammanställde visade sig Talaskangas-Sopenmäkiområdet vara ett av de viktigaste vidsträckta och varierande sammanhängande områdena. Vid samma tid inlöstes sydost om Sopenmäki det stora Halikinsuoområdet, och för att bibehålla dess vattenhushållning måste gränserna för naturskyddsområdet vidgas så

att där ingick mark i forststyrelsens besittning som inte tidigare införlivats i skyddsprojektet.

Propositionen om Talaskangas naturskyddsområde bygger på det förslag av arbetsgruppen för gamla skogar som beskrivs ovan. Utlåtanden om det program för skydd av gamla skogar som arbetsgruppen berett har inbegärts av de viktigaste myndigheterna och av kommuner, universitet, forskningsinrättningar och många organisationer. Inrättandet av Talas-

kangas naturskyddsområde har inte stött på motstånd. Vuolijoki kommun förutsatte att lokalbefolkningen fortsättningsvis skall ha rätt att jaga i området och att de olägenheter som skyddet medför kompenseras bland annat genom utbyggd guidning och utfärdstjänster. Statsrådet beslöt den 3 juni 1993 att skyddet av gamla skogar skulle effektiveras och att de förslag som arbetsgruppen för gamla skogar hade ställt skulle förverkligas.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslaget

1 §. *Syftet med inrättandet av naturskyddsområdet.* I paragrafen stadgas att ett naturskyddsområde inrättas på statsägd mark i Talaskangasområde såsom ett i lagen om naturskydd (71/23) avsett särskilt skyddsområde. Samtidigt stadgas om syftet med att detta område inrättas.

2 §. *Naturskyddsområdets läge.* Gränserna för naturskyddsområdet har märkts ut på den karta som bifogas regeringens proposition.

I paragrafen ingår vidare ett stadgande om gränsdragning och utmärkande av naturskyddsområdets gränser, som har samma innehåll som motsvarande stadgande i lagarna om inrättande av andra naturskyddsområden. Jord- och skogsbruksministeriet har den 15 juni 1982 fattat beslut om utmärkandet av gränserna för vissa på staten tillhöriga områden avsatta naturskyddsområden (449/82). Avsikten är att detta beslut skall följas i tillämpliga delar då gränserna för Talaskangas naturskyddsområde märks ut.

3 §. *Rätt till omhändertagande.* I denna paragraf ingår ett stadgande om den rätt till omhändertagande som ankommer på den myndighet som övervakar naturskyddet. Stadgandet har samma lydelse som motsvarande stadgande i andra lagar om inrättande av naturskyddsområden.

4 §. *Införlivning av områden i naturskyddsområdet.* Avsikten är att för Talaskangas naturskyddsområde ytterligare förvärva vissa områden som har betydelse med tanke på bestämda typer av skydd. Ett område som uttryckligen förvärvats för naturskyddsområdet eller som

erhållits genom fång bör direkt kunna räknas som en del av naturskyddsområdet. Detta förfarande skulle avsevärt underlätta den administrativa proceduren. Tilläggsområdet kunde därefter genom en styckningsförrättning eller genom ett administrativt beslut av lantmäterimyndigheterna konstateras officiellt ingå i skyddsområdesfastigheten utan andra uttryckliga beslut. Inte heller behövs då någon separat rågångsförrättning, om gränserna för skyddsområdet tidigare bestämts vid styckning eller annan lantmäteriförrättning. Fridlysningsbestämmelserna för skyddsområdet träder i kraft i det införlivade området då införlivningen har antecknats i fastighetsregister.

5 §. *Närmare bestämmelser.* Syftet med att naturskyddsområdet inrättas är att skydda naturvärdena i området. Fridlysningsbestämmelserna för naturskyddsområdena utfärdas enligt 2 § 2 mom. lagen om naturskydd genom förordning. Dessutom behövs stadganden om vissa andra faktorer i samband med områdets disposition och uppläggnings av dess skötsel i övrigt.

2. Närmare stadganden och bestämmelser

Genom en förordning, som i utkast bifogas propositionen, stadgas närmare om fridlysningsområden av Talaskangas naturskyddsområde. Avsikten är att i naturskyddsområdet förbjuda sådana åtgärder som kan ändra naturförhållandena eller inverka oförmånligt på vegetationsens eller djurlivets fortbestånd. Däremot skall sådan vård av skogsnaturen som bibehåller

eller ökar naturens variationsrikedom vara tillåten i enlighet med vad som bestäms i underhålls- och dispositionsplanen.

I naturskyddsområdet skall det inte vara tillåtet att dika mark, inte heller att skada mark- eller berggrunden eller ta marksubstanser. I området får inte uppföras byggnader eller konstruktioner, vägar får inte anläggas, inte heller får djur dödas, fångas eller ofredas eller växter eller växtdelar tas eller skadas. Det stadgas dock om vissa undantag i dessa bestämmelser närmast med tanke på att naturskyddsområdet skall kunna skötas och användas på vederbörligt sätt. Sålunda är avsikten inte att nämnvärt begränsa lokalbefolkningens rätt att bedriva jakt eller fiske. Inte heller rätten att röra sig enligt allemansrätten skall begränsas.

Bestämmelserna om området skrivs in i naturskyddsområdets ordningsstadga. Där in-

går å ena sidan de ovan avsedda fridlysningsbestämmelserna i förordningen, å andra sidan sådana bestämmelser som staten i egenskap av markägare också annars är berättigad och förpliktad att utfärda om användningen av naturskyddsområdena.

Avsikten är att en underhålls- och dispositionsplan skall utarbetas för skötseln av Talaskangas naturskyddsområde och för att styra användningen av området.

3. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft omedelbart efter att den har antagits och blivit stadfäst.

Med stöd av vad som ovan anförts föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om Talaskangas naturskyddsområde

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

Syftet med inrättandet av naturskyddsområdet

Såsom ett i lagen om naturskydd (71/23) avsett särskilt naturskyddsområde inrättas Talaskangas naturskyddsområde på statsägd mark i Sonkajärvi, Vieremä och Vuolijoki kommuner i syfte att i gränslandet mellan norra Savolax och Kajanaland skydda naturen med dess skogar, myrar och små vattendrag, som bevarats så gott som i naturtillstånd och som är ödemarksartad samt att bevara habitaten för hotade organismer, vilket allt utgör en del av skyddet av naturens variationsrikedom i vårt land. Området tjänar också natur- och miljöforskningen samt undervisningen.

2 §

Naturskyddsområdets läge och gränser

Talaskangas naturskyddsområde har en areal av ca 3 500 hektar, och dess gränser har

märkts ut med en röd streckad linje på bifogade karta.

Naturskyddsområdet bildas till en fastighet enligt vad som stadgas i lagen om skifte (604/51).

Naturskyddsområdet skall märkas ut i terrängen så att ett tillräckligt antal kännemärken och andra skyltar placeras ut där.

3 §

Rätt till omhändertagande

De myndigheter som övervakar naturskyddet och vakterna i naturskyddsområdet har rätt att omhändertaga jakt-, insamlings- och andra redskap som har använts eller avses bli använda i strid med de stadganden och föreskrifter som skall iakttas i naturskyddsområdet. Samma rätt till omhändertagande gäller också djur som olovligen fångats och växter som olovligen tagits i området samt allt annat sådant som det är förbjudet att ta eller använda i ett naturskyddsområde.

4 §

Införlivning av områden i naturskyddsområdet

Ett område som övergår i statens ägo, och om vars användning för utvidgning av naturskyddsområdet beslut har fattats i samband med dess förvärv eller fång, anses höra till naturskyddsområdet.

I ett område som anskaffats för införlivning i naturskyddsområdet träder naturskyddsområdets fridlysningsstadganden och -bestämmelser i kraft då införlivningen antecknats i jord- eller fastighetsregistret. Om fastighetsbildningen för

det införlivade området gäller vad som stadgas i lagen om skifte.

5 §

Närmare stadganden

Närmare stadganden om verkställigheten av denna lag utföras genom förordning.

6 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den

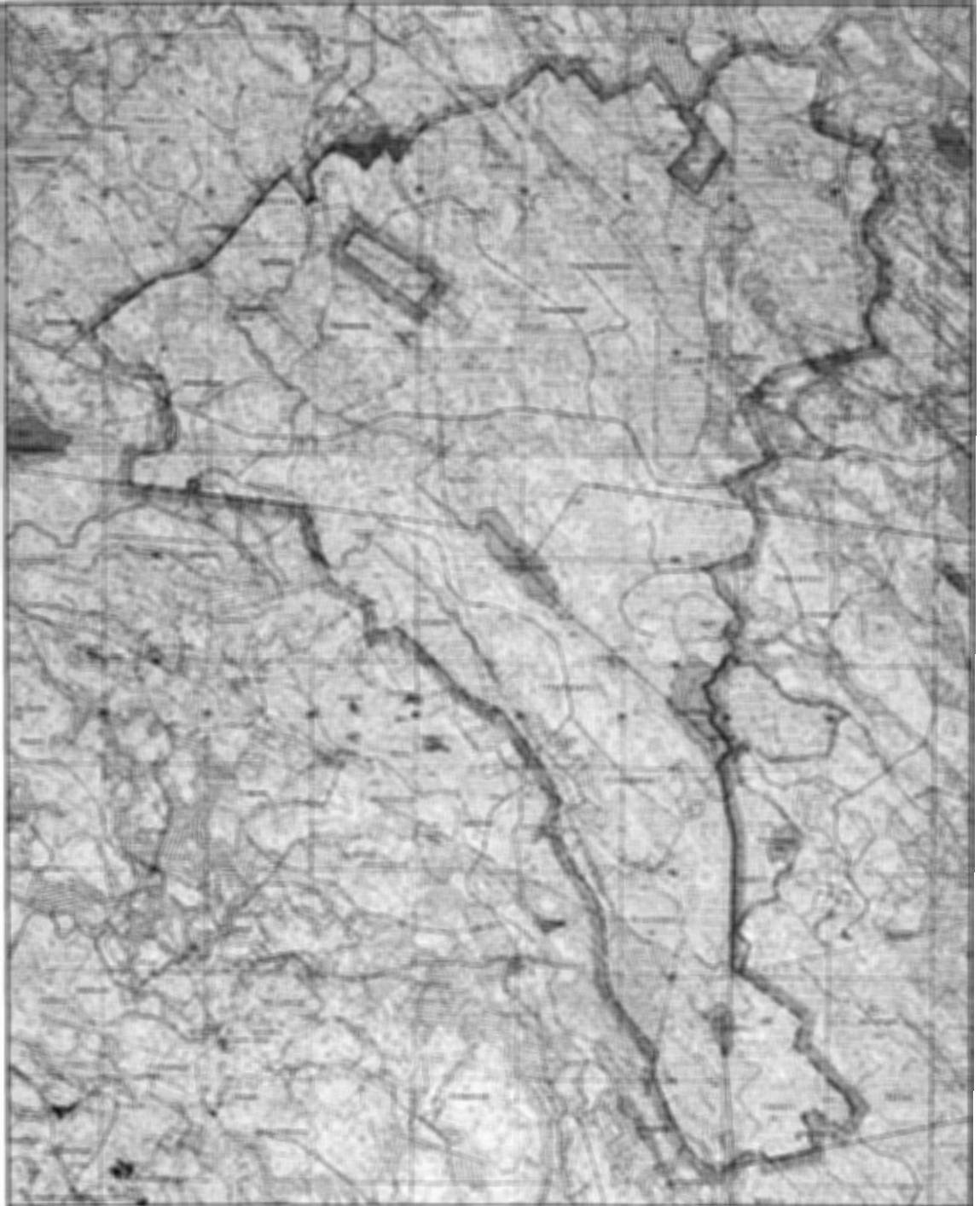
19 .

Helsingfors den 3 december 1993

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Minister *Pirjo Rusanen*

BILAGA TALASKANGAS NATURSKYDD SOMRÅDE

Sotkajärvi, Vammä och Vuolijoki 3630 08, 3342 05

Förordning om Talaskangas naturskyddsområde

På föredragning av miljöministern stadgas med stöd av 2 § 2 mom. lagen den 23 februari 1923 om naturskydd (71/23) samt 5 § lagen den 1993 om Talaskangas naturskyddsområde (/):

1 §

Förbud

I Talaskangas naturskyddsområde är det förbjudet att

- 1) uppföra byggnader eller konstruktioner och att anlägga vägar,
- 2) dika, ta marksubstanser eller på annat sätt skada mark- eller berggrunden,
- 3) ta eller skada träd, buskar eller andra växter eller delar av dem,
- 4) döda, fånga eller ofreda vilda ryggradsdjur eller förstöra deras bon eller att fånga eller samla ryggradslösa djur, samt att
- 5) slå läger och att göra upp öppen eld.

Det är också förbjudet att i naturskyddsområdet vidta andra åtgärder som kan inverka oförmånligt på naturförhållandena, landskapet eller växt- och djurarternas fortbestånd.

2 §

Tillåtna åtgärder

I Talaskangas naturskyddsområde är det, så länge syftet med dess inrättande inte äventyras, tillåtet att

- 1) bedriva sådan naturvård som syftar till att bevara den biologiska mångfalden i skogen eller naturen i övrigt eller till att återställa den naturenliga utvecklingen,
- 2) uppföra byggnader eller konstruktioner samt att anlägga stigar som behövs för skötseln och övervakningen av området samt för forskning, guidning av allmänheten, utfärder och besök i området,
- 3) plocka bär och matsvamp,

4) rusta upp, hålla i stånd och använda byggnader och konstruktioner samt samfärdsleder,

5) vidta åtgärder som behövs i samband med räddningstjänst och brandbekämpning, samt att

6) utföra kartläggnings- och lantmäteriarbeten.

På ställen som anvisas i naturskyddsområdets ordningsstadga är det tillåtet att tillfälligt slå läger och göra upp öppen eld.

Bestämmelser om områden och metoder för naturvård ingår i underhålls- och dispositionsplanen.

3 §

Åtgärder med tillstånd av forststyrelsen

I Talaskangas naturskyddsområde är det, så länge syftet med att området inrättats inte äventyras, med forststyrelsens tillstånd tillåtet att

- 1) för forskning eller annat vetenskapligt ändamål eller för undervisningsändamål döda eller fånga djur och att samla växter och växtdelar, bon av djur och mineralprover,
- 2) decimera antalet individer av en växt- eller djurart, om arten har förökats sig alltför mycket eller annars blivit skadlig,
- 3) jaga älg och småvilt och att fiska,
- 4) bedriva geologisk forskning och malmletning, samt att
- 5) underhålla el- och telefonlinjer samt el- och telefonaläggningar.

4 §

Underhålls- och dispositionsplanen

För skötseln och användningen av Talaskangas naturskyddsområde skall utarbetas en underhålls- och dispositionsplan som fastställs av miljöministeriet.

5 §

Särskilda stadganden

De stadganden enligt vilka vissa åtgärder är tillåtna i Talaskangas naturskyddsområde medför inte för någon större rätt än han annars åtnjuter.

Miljöministeriet kan även tillåta andra än i 2 ja 3 §§ nämnda åtgärder som inte strider mot syftet med att naturskyddsområdet inrättas och som krävs för vederbörlig skötsel eller användning av området.

6 §

Förvaltning av naturskyddsområdet

Talaskangas naturskyddsområde är i forststyrelsens besittning och vård.

7 §

Närmare föreskrifter och anvisningar

Närmare föreskrifter om verkställigheten av denna förordning meddelas vid behov av miljöministeriet.

Anvisningar om bestämmandet av gränserna för Talaskangas naturskyddsområde meddelas av lantmäteristyrelsen.

8 §

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den
19 .

